

Σιούφας και Συνεργάτες
Δικηγορική Εταιρεία

ΔΕΕ: Η ΑΡΧΗ NE BIS IN IDEM ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

sioufaslaw.gr

ΔΕΕ: Η ΑΡΧΗ NE BIS IN IDEM ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «Δικαστήριο»), με δύο αποφάσεις του, που εκδόθηκαν την 22α Μαρτίου 2022 επί των υποθέσεων C-117/20, *bpost*, και C-151/20, *Nordzucker* κ.λπ. διευκρινίζει την έκταση της προστασίας που παρέχει το δίκαιο της Ένωσης κατά του διττού αξιοποιούν (γνωστή και ως αρχή *ne bis in idem*) στο Δίκαιο του Ανταγωνισμού. Είναι γνωστό ότι ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «Χάρτης») ορίζει ότι κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με το νόμο. Ειδικότερα, ως προς το ιστορικό:

Ι. Υπόθεση *bpost*

Δύο εθνικές αρχές επέβαλαν διαδοχικώς πρόστιμα στην εταιρία *bpost*. Τον Ιούλιο του 2011, επιβλήθηκε μια πρώτη χρηματική κύρωση ύψους 2,3 εκατομμυρίων ευρώ από τη ρυθμιστική αρχή του τομέα των ταχυδρομείων, η οποία έκρινε ότι το σύστημα εκπτώσεων που εφάρμοσε η *bpost* από

το 2010 εισήγε διακρίσεις έναντι ορισμένων πελατών της. Τον Μάρτιο του 2016, η εν λόγω απόφαση ακυρώθηκε από το *cour d'appel de Bruxelles* (εφετείο Βρυξελλών, Βέλγιο), με το σκεπτικό ότι η επίμαχη τιμολογιακή πρακτική δεν εισήγε διακρίσεις, **και η απόφαση αυτή κατέστη αμετάκλητη**. Εν τω μεταξύ, τον Δεκέμβριο του 2012, η αρχή ανταγωνισμού επέβαλε στην *bpost* πρόστιμο ύψους περίπου 37,4 εκατομμυρίων ευρώ για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης λόγω της εφαρμογής του ίδιου ως άνω συστήματος εκπτώσεων κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου 2010 και Ιουλίου 2011. **Η *bpost* αμφισβητεί ενώπιον του *cour d'appel de Bruxelles* (εφετείου Βρυξελλών) τη νομιμότητα αυτής της δεύτερης διαδικασίας επικαλούμενη την αρχή *ne bis in idem*.**

II. Υπόθεση Nordzucker κ.λπ.

Η αυστριακή αρχή ανταγωνισμού άσκησε ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Αυστρίας ένδικο μέσο στο πλαίσιο διαδικασίας στην οποία ζητήθηκε να διαπιστωθεί ότι η Nordzucker, γερμανική εταιρία παραγωγής ζάχαρης, παρέβη το δίκαιο της Ένωσης στον τομέα των συμπράξεων καθώς και το αυστριακό δίκαιο ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας ζητήθηκε και η επιβολή προστίμου στην Südzucker, άλλη γερμανική εταιρία παραγωγής ζάχαρης, για την ίδια παράβαση. Η διαδικασία αυτή βασίστηκε, μεταξύ άλλων, σε τηλεφωνική επικοινωνία κατά την οποία οι εκπρόσωποι των δύο εταιριών συζήτησαν για την αυστριακή αγορά ζάχαρης. Η εν λόγω επικοινωνία είχε ήδη μνημονευθεί από τη γερμανική αρχή ανταγωνισμού σε απόφαση η οποία κατέστη απρόσβλητη. Με την απόφαση εκείνη, η γερμανική αρχή διαπίστωσε ότι οι δύο εταιρίες είχαν παραβεί τόσο τη νομοθεσία της Ένωσης όσο και τη γερμανική νομοθεσία περί ανταγωνισμού και επέβαλε στη Südzucker χρηματική κύρωση ύψους 195,5 εκατομμυρίων ευρώ.

Η κρίση του Δικαστηρίου

Το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου υπενθυμίζει, και στις δύο υποθέσεις, ότι η εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* εξαρτάται από διττή προϋπόθεση: αφενός, πρέπει να υπάρχει προγενέστερη αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή προγενέστερη διοικητική απόφαση η οποία κατέστη απρόσβλητη (προϋπόθεση «*bis*») και, αφετέρου, η προγενέστερη απόφαση και οι μεταγενέστερες διώξεις ή αποφάσεις πρέπει να αφορούν τα ίδια πραγματικά περιστατικά (προϋπόθεση «*idem*»).

Το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι, στο δίκαιο του ανταγωνισμού, όπως και σε κάθε άλλο τομέα του δικαίου της Ένωσης, το κρίσιμο κριτήριο προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη μίας και της αυτής παράβασης («*idem*») είναι αυτό της ταυτότητας των πραγματικών περιστατικών, υπό την έννοια της ύπαρξης ενός συνόλου συγκεκριμένων περιστάσεων οι οποίες συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους και οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την απαλλαγή ή την αμετάκλητη καταδίκη του προσώπου

το οποίο αφορούν. Ωστόσο, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι είναι δυνατόν να τίθενται από το νόμο περιορισμοί στην άσκηση ενός θεμελιώδους δικαιώματος, όπως του θεμελιώδους δικαιώματος που απορρέει από την απαγόρευση του διττού αξιοποιύνου (αρχή *ne bis in idem*), εφόσον οι περιορισμοί σέβονται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων, είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση.

Υπόθεση *bprost*

Κατά το Δικαστήριο, η προστασία που παρέχει ο Χάρτης δεν αντιτίθεται, λαμβανομένης υπόψη της δυνατότητας περιορισμού της εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem*, στην επιβολή κυρώσεων σε μια επιχείρηση για παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού όταν, για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, έχει ήδη εκδοθεί σε βάρος της αμετάκλητη απόφαση για παράβαση τομεακής ρύθμισης (για παράδειγμα, της ρύθμισης του ταχυδρομικού τομέα η οποία διέπει τις δραστηριότητες της *bprost*). Ωστόσο, η σώρευση διώξεων και κυρώσεων τελεί υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχουν σαφείς και ακριβείς κανόνες που παρέχουν τη δυνατότητα να προβλεφθεί ποιες πράξεις και παραλείψεις μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο σώρευσης διώξεων και κυρώσεων καθώς και τη δυνατότητα συντονισμού μεταξύ των δύο αρμόδιων αρχών. Επιπλέον, οι δύο διαδικασίες πρέπει να έχουν διεξαχθεί με επαρκώς συντονισμένο τρόπο και με μικρή χρονική απόσταση μεταξύ τους και το σύνολο των κυρώσεων που επιβλήθηκαν πρέπει να αντιστοιχεί στη σοβαρότητα των παραβάσεων που διαπράχθηκαν. Διαφορετικά, η δεύτερη δημόσια αρχή που παρεμβαίνει παραβιάζει, με την άσκηση διώξεων, την απαγόρευση του διττού αξιοποιύνου.

Υπόθεση *Nordzucker*

Κατά το Δικαστήριο, η αρχή *ne bis in idem* δεν αποκλείει να ασκηθεί από την αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους δίωξη κατά επιχείρησης και να της επιβληθεί πρόστιμο για παράβαση, λόγω συμπεριφοράς η οποία είχε, στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους, αντικείμενο ή αποτέλεσμα αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, καίτοι είχε ήδη γίνει μνεία της συμπεριφοράς αυτής σε απρόσβλητη απόφαση που εξέδωσε αρχή ανταγωνισμού άλλου κράτους μέλους. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει, ωστόσο, ότι η τελευταία αυτή απόφαση δεν πρέπει να στηρίζεται στη διαπίστωση αντίθετου προς τους κανόνες ανταγωνισμού αντικειμένου ή αποτελέσματος στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους. Εάν, αντιθέτως, συντρέχει τέτοια περίπτωση, η δεύτερη αρχή ανταγωνισμού που ασκεί διώξεις για το εν λόγω αντικείμενο ή αποτέλεσμα παραβιάζει την απαγόρευση του διττού αξιοποιύνου.

Στην υπόθεση αυτή το αιτούν δικαστήριο ζήτησε επίσης από το Δικαστήριο διευκρινίσεις ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem* σε διαδικασίες που σχετίζονται με υπαγωγή

σε πρόγραμμα επιείκειας, στο πλαίσιο των οποίων δεν επιβλήθηκε πρόστιμο. Το Δικαστήριο επισημαίνει συναφώς ότι δύναται να διέπεται από την αρχή ne bis in idem διαδικασία εφαρμογής του δικαίου του ανταγωνισμού κατά την οποία, λόγω της συμμετοχής του εμπλεκόμενου μέρους στο εθνικό πρόγραμμα επιείκειας, είναι δυνατή μόνον η διαπίστωση της παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού.

